

Treoracha d'Aistritheoirí

24-27 Sráid Fhreidric Thuaidh,
Baile Átha Cliath 1.

Teil: (+353-1-) 889 2800

Facs: (+353-1-) 873 1140

Ríomhphost: angum@forasnagaeilge.ie

Obair Aistriúcháin: Comhairle

Nuair a bhíonn ábhar le haistriú ó theanga amháin go teanga eile is é **an chiall** a bhíonn le haistriú agus ní hiad na focail. Ar ndóigh, is sna focail a bhíonn an chiall agus is minic nach gá ach na focail a aistriú chun an chiall a aistriú. Ach ní hamhlaidh a bhíonn i gcónaí in aon chor.

Is é an deacracht ná gur córas éagsúil machnaimh gach teanga. Ní mar a chéile a dhéantar machnamh sna teangacha éagsúla agus dá bhrí sin ní mar a chéile a deirtear rudaí.

Baineann deacrachtaí faoi leith le téacsanna teicniúla Béarla a aistriú go Gaeilge. Tá an Béarla imithe go mór le béarlagair agus le téarmaíocht theibí. Is gnáthchuid den Bhéarla iad ach is rídheacair iad a aistriú. Tá téarmaíocht theibí agus béarlagair áirithe sa Ghaeilge, leis, ar ndóigh ach ní laghdaíonn sé sin ar dhua an aistritheora. Ní leor béarlagair Béarla a aistriú go béarlagair Gaeilge. Agus is furasta a mheas go dtuigeann tú téarmaíocht theibí go dtí go dtéann tú chun í a aistriú. Ansin faigheann tú amach go bhfuil an chiall doiléir nó fiú go n-athraíonn an chiall, iarracht bheag, ó abairt go habairt ionas nach í an Ghaeilge chéanna a bheadh le cur ar an mBéarla i gcónaí.

Tríd is tríd, is féidir a rá gurb iad aidhmeanna an aistritheora:

1. Ciall na cainte a bheith soiléir agus cruinn.
2. Dul na Gaeilge a bheith ar an gcaint.

Is fiú aird a dhíriú ar na pointí seo:

Nathanna Cainte

Bíonn nathanna cainte ann ar nathanna cainte eile ar fad a bhíonn ag freagairt dóibh sa teanga eile:

‘There’s no use crying over spilt milk’

= ‘Níl maith sa seanchas nuair a bhíonn an anachain déanta’.

An tAlt

Uaireanta nuair a bhíonn ainmfhocal gan alt sa Bhéarla is cóir an t-alt a chur leis an ainmfhocal sa Ghaeilge:

‘an duine’ ar ‘mankind’; ‘an bhruitíneach’ ar ‘measles’.

Aidiacht v Tuiseal Ginideach

Uaireanta nuair a bhíonn aidiacht sa Bhéarla ag gabháil le hainmfhocal is gá brí an Bhéarla a scrúdú go cúramach féachaint cé acu aidiacht nó tuiseal ginideach ainmfhocail a theastaíonn sa Ghaeilge :

‘educational level’ = ‘leibhéal oideachais’

ach

‘out-of-school educational activities’ = ‘gníomhaíochtaí oideachasúla lasmuigh den scoil’

Aimsirí

Caithfear féachaint leis an aimsir cheart a scríobh san abairt Ghaeilge. Is furasta idirdhealú idir brí na n-abairtí seo, mar shampla:

‘Tá mé ag obair liom.’

‘Bím ag obair liom.’

Ach ní mór a bheith cúramach ina leithéid seo de chás san aimsir chaite:

‘wars were often fought in ancient times’.

An aimsir ghnáthchaite a theastaíonn sa Ghaeilge sa chás sin: ‘throidtí cogaí go minic anallód (fadó)’

Briathar Saor

Tá Briathar Saor sa Ghaeilge nach bhfuil sa Bhéarla. Ní mór leas a bhaint as:

‘cuirtear barra gach bliain’, ‘imríodh an cluiche inné’, ‘fógrófar torthaí an chomórtais amárach’.

‘the shops open at seven’ = ‘ar a seacht a chlog a osclaítear na siopaí’

Ní hionann an briathar saor agus faí chéasta an Bhéarla, áfach:

‘he was hit by a car’ = ‘carr a bhuaíl é’

‘he was hit with a stick’ = ‘le bata a buaileadh é’

An Téarmaíocht

1. Is iad an Coiste Téarmaíochta a chruthaíonn téarmaíocht oifigiúil na Gaeilge. Coistí de shaineolaithe agus de scoláirí Gaeilge a chruthaíonn an téarmaíocht agus tá údarás stáit léi. Obair in aisce ag daoine eile a bheith ag cumadh a gcuid téarmaíochta féin. An toradh a bheadh air sin ná téarmaí difriúla a bheith ag daoine agus gan iad a bheith intuigthe ag a chéile. Ní mór an téarmaíocht a fháil ón gCoiste Téarmaíochta le cinntiú go n-aithneofar téarmaíocht na ndaltaí taobh amuigh dá scoil féin.
2. Is gá a bheith cinnte agus na téarmaí a chur in oiriúint don chomhthéacs ina mbíonn siad sa téacs, e.g. bíonn ainmfhocail le díochlaonadh agus briathra le réimniú, agus bíonn na réamhfhocail chuí le cur leis na téarmaí: *Mg an tsiombail ar mbaignéisiam*.
3. Is ceart féachaint leis an téarmaíocht a neadú i nGaeilge nádúrtha agus gan ligean don téarmaíocht aduain teacht salach ar cheart na Gaeilge.

Aistritheoirí

Dealraíonn sé go ligean aistritheoirí (fiú an chuid díobh a bhfuil scoth na Gaeilge acu) don bhunleagan dul i bhfeidhm an iomarca ar an leagan Gaeilge.

Ní mór aire a thabhairt do na pointí seo thíos.

- (a) Ní cóir iarracht a dhéanamh Béarla (nó teanga ar bith eile) a aistriú focal ar fhocal go Gaeilge. Is iad na smaointe atá tábhachtach – ní hiad na focail. Ba chóir don aistritheoir an dá cheist a chur air/uirthe féin: (i) cad é díreach an smaoineamh atá an t-údar ag iarraidh a chur in iúl, agus (ii) conas a chuirfeadh scríbhneoir Gaeilge an smaoineamh sin in iúl.

- (b) Tá an Béarla (scríofa) an-tugtha d'abairtí fada casta – clásail agus fochlásail ag sileadh as a chéile. Nuair a dhéantar iarracht aithris a dhéanamh ar abairt mar sin i nGaeilge, is minic a bhíonn an toradh dothuigthe, ar an gcéad léamh ach go háirithe. Ba chóir a leithéid d'abairt a bhriseadh agus dhá nó trí abairt ghearra a scríobh ina áit.
- (c) Tá an Béarla (scríofa) an-tugtha don teibíocht, fiú nuair ab fhearr go mór focail nithiúla sa Bhéarla féin. Ba chóir don aistritheoir focail theibí mar sin a sheachaint chomh mór agus is féidir leis. Mhol Ernest Gowers (údar *The Complete Plain Words*) do scríbhneoirí an Bhéarla féin iad a sheachaint. Seo a leanas roinnt de na samplaí a thug sé:

The beef position will then be relieved (*some beef will then be available*)

The position will soon be reached where no more engines will be available (*there will soon be no more engines*)

Some defect of character structure (*some defect of character*)

Food consumption has been dominated by the world supply situation (*People have had to eat what they could get*)

There has been considerable advocacy of nursery schools (*many people have advocated nursery schools*)

The cessation of house-building operated over a period of five years (*no houses were built for five years*)

The weather was of a showery character (*the weather was showery*)

Is minic a bhíonn aistritheoirí ag iomrascáil gan ghá le habairtí den chineál sin thuas. B'fhéidir nárbh olc an smaoineamh dóibh abairtí casta i mBéarla a athscríobh ar dtús i mBéarla simplí nádúrtha agus ansin an leagan simplí a aistriú go Gaeilge. Ach caithfear féachaint chuige i gcónaí nach gcailltear cuid ar bith de bhrí na habairte atá le haistriú. Níor mhaith an rud é ach oiread do chuid smaointe féin a shleamhnú isteach faoi choim in ionad chuid smaointe an údair!

Phléigh an Canónach Peadar Ó Laoghaire cuid de na fadhbanna seo os cionn céad bliain ó shin in aiste a foilsíodh sa leabhar *Papers on Irish Idiom by the late Canon Peter O'Leary, PP* (1929). Féach, go háirithe, an méid seo ar leathanach 90:

The translator must first find out the *sense* of what he wishes to translate. Then he must turn his back completely upon the English *words*, think the thoughts out as they might be thought out in Irish, and then express the thoughts in Irish exactly as he would express them if they were his own thoughts and he knew no language but Irish.

An Cainteoir Dúchais Gaeilge

Bíonn saibhreas Gaeilge ag an gcainteoir dúchais nach mbíonn ag an duine a d'fhoghlaim an Ghaeilge mar an dara teanga. Bíonn stór focal agus nathanna cainte ón gcliabhán aige/aici nach furasta ag foghlaiméir a shealbhú ná a úsáid go nádúrtha. Is mór an buntáiste sin nuair is féidir leas a bhaint as san aistriúchán. Caithfear cuimhneamh air, áfach, nach ionann an chaint agus an focal scríofa. Is minic a bhíonn beachtú sa bhreis ag teastáil agus ceird na scríbhneoireachta á cleachtadh.

Is minic a théann an Béarla i bhfeidhm go mór ar an gcainteoir dúchais Gaeilge nuair a bhíonn téacs á aistriú aige/aici. Seo cúpla sampla de dhrochaistriúchán ó chainteoir dúchais agus dea-iarrachtaí ó chainteoir dúchais eile ar an rud céanna a láimhseáil:

A knife is made up of two parts – a handle and a blade.
Tá scian déanta suas as cos agus lann.

A leithéid seo a leanas an Ghaeilge ar an abairt sin:

Dhá chuid a bhíonn sa scian – an chos agus an lann.

Sampla eile:

Wool for pullovers is provided by sheep.
Caoirigh a sholáthraíonn olann do gheansaithe.

A leithéid seo atá ag teastáil sa chás sin:

Ón gcaora a thagann an olann a ndéantar geansaithe aisti.

Is féidir, ar ndóigh, go raibh an chéad aistritheoir sin ag iarraidh téacs a chur fáil a shamhlaigh sé a thuigfeadh daoine taobh amuigh den Ghaeltacht. Tá gá le cumarsáid ach ní cóir imeacht chomh fada sin ó cheart na Gaeilge!

Séimhiú agus Urú i ndiaidh Figiúirí

1. Cuirtear séimhiú nó urú ar ainmfhocail i ndiaidh na bhfigiúirí 1-19:

3 bhuidéal	13 bhuidéal
7 mbuidéal	17 mbuidéal

Tá deacracht ag baint leis na huimhreacha 2 agus 4 mar bíonn foirm ar leith acu roimh ainmfhocail, i.e. *dhá* agus *ceithre*. Níor mhiste, ar an ábhar sin, iad a scríobh mar leanas i leabhair do naíonáin agus do na bunranganna:

2 (dhá) bhuidéal	4 (ceithre) bhuidéal
------------------	----------------------

2. Ní chuirtear séimhiú ná urú ar ainmfhocail i ndiaidh na bhfigiúirí ó 20 amach:

23 buidéal	105 buidéal
27 buidéal	1761 buidéal

3. Déantar aidiachtaí a infhilleadh ar an ghnáthbhealach i ndiaidh na bhfigiúirí 1-19:

3 bhuidéal fholmha	13 bhuidéal fholmha
7 mbuidéal fholmha	17 mbuidéal fholmha

4. Cuirtear séimhiú ar aidiachtaí ag cáiliú ainmfhocail bhaininsneacha i ndiaidh bhfigiúirí ó 20 amach ach ní dhéantar aon infhilleadh eile:

23 buidéal folamh	99 cuid chothrom
61 bosca trom	185 caora dhubh

5. Ní dhéantar aon athrú ar ainmfhocail i ndiaidh deachúlacha. Cuirtear séimhiú ar aidiachtaí ag cáiliú ainmfhocail bhaininsneacha:

3.5 buidéal folamh	99.9 cuid chothrom
17.3 buidéal folamh	108.7 uimhir chearnach

6. Mar seo a leanas a scríobhtar codáin:

$\frac{1}{4}$ de bhuidéal folamh	$\frac{1}{3}$ de pháirc mhór
$\frac{1}{2}$ de bhuidéal folamh	$\frac{7}{8}$ de pháirc mhór

Foinsí Tagartha

Foclóirí Ginearálta Gaeilge

de Bhaldráithe, Tomás, 1959. *English-Irish Dictionary*, Baile Átha Cliath: Oifig an tSoláthair.
Ó Dónaill, Niall, 1978. *Foclóir Gaeilge-Béarla*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
Roinn Oideachais, An 1991. *An Foclóir Beag*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
Roinn Oideachais, An, 1986. *Foclóir Póca: English-Irish / Irish-English Dictionary*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
Roinn Oideachais, An, 1994. *An Foclóir Scoile*, Baile Átha Cliath: An Gúm.

Tá *Foclóir Gaeilge-Béarla* ar fáil ar diosca fosta (féach an bhileog i bhfillteán na gcatalóg ón nGúm).

Tá foclóirí Gaeilge-Béarla foilsithe ag Collins agus ag Oxford chomh maith.

Foclóirí Ginearálta Béarla

Foclóir maith iontaofa ar bith, e.g. Chambers Twentieth Century Dictionary, Concise Oxford, Collins.

Leabhair Ghramadaí

Ó hAnluain, An Br L. A., 1999. *Graiméar Gaeilge na mBráithre Críostaí* (eagrán nua), Baile Átha Cliath: An Gúm.
Mac Giolla Phádraig, Brian. *Réchúrsa Gaeilge*, Baile Átha Cliath.
Mac Murchaidh, Ciarán, 2004. *Cruinnscriobh na Gaeilge* (eagrán nua), Baile Átha Cliath: Cois Life
Rannóg an Aistriúcháin, 1959. *Gramadach na Gaeilge agus Litríú na Gaeilge: An Caighdeán Oifigiúil*, Baile Átha Cliath: Oifig an tSoláthair.

Foclóirí Téarmaíochta

Coiste Téarmaíochta, An, 2004. *Taisce Téarmaíochta* (Dlúthdhiosca), Baile Átha Cliath: An Gúm
Coiste Téarmaíochta, An, 2004. *Foclóir Ríombaireachta is Teicneolaíocht Faisnéise*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
Ó Huallacháin, Colmán, 1993. *Foclóir Fealsaimh / Dictionary of Philosophy*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
Ó hÓgáin, Éamonn agus Bríd, Eag., 2005. *Foclóir Reiligiúin Institiúid Oideachais Mater Dei*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
Roinn Oideachais, An, 1978. *Ainmneacha Plandaí agus Ainmhithe / Flora and Fauna Nomenclature*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
Roinn Oideachais, An, 1978. *Foclóir Bitheolaíochta / Dictionary of Biology*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
Roinn Oideachais, An, 1978. *Foclóir Modúlach / Modular Terminology*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
Roinn Oideachais, An, 1981. *Fiseolaíocht agus Sláinteachas / Physiology and Hygiene*, Baile Átha Cliath: An Gúm.

- Roinn Oideachais, An, 1981. *Tíreolaíocht agus Pleanáil / Geography and Planning*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
- Roinn Oideachais, An, 1982. *Eacnamaíocht Bhaile / Home Economics*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
- Roinn Oideachais, An, 1983. *Foclóir Déiríochta / Dictionary of Dairying*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
- Roinn Oideachais, An, 1985. *Foclóir Ceoil / Dictionary of Music*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
- Roinn Oideachais, An, 1987. *Foclóir Talmhaíochta / Dictionary Agriculture*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
- Roinn Oideachais, An, 1989. *Foclóir Staidéir Ghnó / Dictionary of Business Studies*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
- Roinn Oideachais, An, 1990. *Téarmaí Ríomhaireachta / Computer Terms*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
- Roinn Oideachais, An, 1992. *Foclóir Ceirdeanna agus Teicneolaíochta / A Dictionary of Trades & Technology*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
- Roinn Oideachais, An, 1993. *Téarmaí Gramadaí na Sean-Ghaeilge / Grammatical Terms of Old Irish*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
- Roinn Oideachais, An, 1993. *Téarmaí Leabharlainne / Library Terms*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
- Roinn Oideachais, An, 1994. *Foclóir Eolaíochta / Dictionary of Science*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
- Roinn Oideachais, An, 1996. *Uirlisí & Trealamh Cistine*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
- Roinn Oideachais, An, 1996. *Téarmaí Teilifíse & Raidió / Television and Radio Terms*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
- Roinn Oideachais, An, 1996. *Foclóir Réalteolaíochta / Dictionary of Astronomy*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
- Scannell, Mary J. P. agus Synnott, Donal M., 1987. *Clár de Phlandaí na hÉireann / Census Catalogue of the Flora of Ireland*, Baile Átha Cliath: Oifig an tSoláthair www.acmhainn.ie Leaganacha leictreonacha de go leor de na foclóirí thuasluaite chomh maith le liostaí eile agus comhairle d'aistritheoirí.

Tá liostaí eile ar fáil ón gCoiste Téarmaíochta (féach bileoga an Choiste Téarmaíochta).

Ainmneacha Dílse

- Brainse Logainmneacha na Suirbhéireachta Ordanáis, 1989. *Gasaitéar na hÉireann / Gazetteer of Ireland*, Baile Átha Cliath: Oifig an tSoláthair.
- Ó Corráin, Donnchadh agus Maguire, Fidelma, 1990. *Irish Names*, Baile Átha Cliath: The Lilliput Press
- Ó Droighneáin, Muiris. *An Sloinnteoir agus an tAinmneoir*, Baile Átha Cliath: Coiscéim.

Leabhair Thagartha Eile

- Daltún, Séamas, 1998. *Maidir le do litir ...*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
- Ó Ruairc, Maolmhaodhóg, 1996. *Díolaim d'Abairtí Dúchasacha*, Baile Átha Cliath: An Gúm.
- Mac Maoláin, Seán, 1958. *Lorg an Bhéarla*, Baile Átha Cliath: An Gúm. ***Eagrán nua leictreonach le fáil ar www.acmhainn.ie***

Foinsí Eile Téarmaíochta

Bíonn fáil ar a lán téarmaíochta i dtéacsleabhair an Ghúim nó i bhfoilseachán Gaeilge ar bith a thráchtann ar an ábhar idir lámha. Is féidir na téarmaí a fheiceáil ina gcomhthéacs ceart sna foilseacháin sin. Is gnách gurb iontaofa leabhair ná nuachtáin ach is gá a bheith cúramach i gcónaí. Más téarma nua agat focal ar bith déan é a sheiceáil sna foclóirí sula mbaineann tú féin leas as.

Litriú agus Poncaíocht: Roinnt Pointí Tábhachtacha

Fleiscín

Is gá fleiscín sna cásanna seo:

1. Nuair a chuirtear an litir *t* nó *n* roimh fhocal dar tús guta más cás beag (litreacha beaga) atá ann: e.g. an t-arán, an t-uan, an t-athair, ár n-athair, ceol na n-éan, a n-uncail.

Ní chuirtear fleiscín ann nuair is cás mór (ceannlitir) atá sa ghuta: e.g. an tAthair, an tUachtarán, an tÉireannach, ár nAthair, bua na nÉireannach.

2. I gcomhfhocail nuair is guta atá i ndeireadh an chéad fhocail agus i dtús an dara focal: e.g. do-ite, fo-aicme, fo-áit, mí-ádh, mí-onóir, ró-óg, ró-íseal, so-oilte, so-ólta.

3. I gcomhfhocail nuair is é an consan céanna atá i ndeireadh an chéad fhocail agus i dtús an dara focal: e.g. gob-bhinn, droch-chaint, lag-ghlórach, béal-láidir, gnáth-thuarastal.

4. I gcás ina mbeadh doiléire ann mura mbeadh fleiscín ann: e.g. do-bhlasta, do-ghlactha, do-mhaite, fo-bhaile, fo-bhrat, sean-am, sean-ancaire, so-bhlasta, so-chaite, so-ghlactha, so-mharaithe.

5. I gcomhfhocail nuair is ceannlitir atá i dtús an dá fhocal: e.g. Ard-Aifreann, Ard-Aighne, Príomh-Aturnae, Príomh-Chúirt.

6. (i) I ndiaidh na réimíre ‘an-’: e.g. an-mhór, an-bhreá, an-chluiche.

(ii) I ndiaidh na réimíre ‘dea-’: e.g. dea-bhean, dea-bhéasach, dea-chomhairle, dea-mhéin.

N.B. Ní scríobhtar fleiscín i ndiaidh ‘h’ nuair a chuirtear roimh fhocal é, e.g. a haon, na hocht gcinn, le hithe, le hól, cá háit, cé hé, trí huaire, an tríú háit déag, ní hionann, le héirí na gréine, ar dheis go raibh a hanam.

An Síneadh Fada

Roinnt focal a mbíodh síneadh fada ar ghutaí áirithe iontu fadó, níl síneadh fada orthu anois. Seo a leanas cuid de na cinn is coitianta:

airde, cairde, mairnéalach, tairne, eirleach, meirleach, ard, ardán, bard, pardún, garda, ceardaí, bearna, parlús, parlaimint, tharla, barr, ceol, eolas, deontas, feoil, múinteoir, bord, compord, ordóg, ordú, orlach, toirneach, comhar, comhairle, tomhas

An Uaschamóg

Ní mór a bheith airdeallach ar a leithéidí seo: m’óige (mo + óige); b’ait liom; má b’eol dó é; thug sé d’Orla é.

Ní chuirtear uaschamóg iontu seo: cén, den, don, faoin, ón.

Ní chuirtear uaschamóg sna leaganacha seo den chopail: is é, is í, is ea, ba é, ba í ba ea.

Sloinnte

Sloinnte a mbíonn Ó rompu, is gá síneadh fada ar an Ó i gcónaí agus spás ina dhiaidh sin. Ní haon chuid den Ghaeilge uaschamóg i ndiaidh Ó. Is gá spás i ndiaidh *Mac*, *Ní* agus *Uí* freisin e.g. Ó Briain, Ní Chiara, Mac Mathúna, Bean Uí Riain.

ROINNT FOCAL NACH MÓR A BHEITH CÚRAMACH Á LITRIÚ

Acmhainn	Dréimire	Oidhreacht
Adamh	Dúluachair	Oigheann
Aerfort		Oineach
Ainbhios	Éagórach	Osnáil
Airteagal	Éagumas	
Áitiúil	Éidreoir	Paisinéir
Anaithnid	Éigialta	Parthas
Anraith		Praghas
Aontíos	Fadaraíonach	Praghsanna
	Fadhb	Praiticiúil
Bráthair	Faghairt	
Breáthacht	Faillitheach	Rabharta
Breatnach	Farasbarr	Réchúiseach
Buaileadh	Feadaíl	Reifreann
Bualadh	Flichshneachta	Rince
Buíochas	Foirceann	Romainis
	Fulaingim	Rómainis
		Rómáinis
Caoithiúil	Gangaid	
Carghas	Graosta	Sáimhe
Cathartha	Grinneall	Saghas
Ceannlitir		Saghsanna
Circeoil	Imeagla	Samhlaíocht
Clóbhuailim	Imeall	Saothraí
Codladh	Imreoir	Scáfar
Coimhthíoch	Inmhaite	Sciúird
Coitianta	Inneall	Sealúchas
Croithim	Innealtóir	Searbhas
Croíúil	Inniúlacht	Snaidhmim
Cuibheasach	Ionchoisne	Sócmhainn
Cumannachas		Sonra
Cúnamh	Laofheoil	Spéir
	Leanbaíocht	Spiare
Daonlathach	Leasiníon	Straidhn
Daonnaí	Loighciúil	
Deabhadh	Loighic	Taibhseach
Deartháir		Tairbhiúil
Deirfiúr	Máguaird	Tapa
Díograis	Maoithneach	Teagmhaím
Diomaíoch	Meirfean	Toirbhirt
Diomúch	Míbhúíoch	
Dochloíte	Modhúil	Uafás
Dochtúir	Muilleoir	Umhlaíocht
Dofheicthe	Naíchóiste	Urchóid
Dothuigthe	Nollaig	
Dramhaíl		

Droch-Ghaeilge

Seo thíos roinnt samplaí den droch-Ghaeilge is cóir a sheachaint

- * ‘Do’ á úsáid nuair ba shlachtmhaire, murar chirte (de réir an chomhthéacs) ‘le haghaidh/i gcomhair/faoi choinne/ar son’ a úsáid, e.g. *Bronntanais i gcomhair na Nollag* agus ní ‘Bronntanais don Nollaig’.

Samplaí eile: *cnónna le baghaidh an gheimhridh, gual le baghaidh na tine.*

- * Na réamhfhocail á n-úsáid go mícheart: ‘le’ in ionad ‘a bhfuil’ etc.:

‘fear le gruaig fhada’ = ‘fear a bhfuil gruaig fhada air’.

‘pósta le cúigear páistí’ = ‘pósta agus cúigear páistí aige/aici’

- * Béarlagair agus leaganacha fada Béarla a aistriú focal ar fhocal, e.g.

‘Ag an bpointe ama seo’ = ‘anois’

‘an tráthnóna seo/an bhliain seo’ = ‘tráthnóna (inniu)/i mbliana’.

‘Ag tarraingt suas go dtí (am)’ = ‘ag teannadh/druidim le’

‘Tá sé suas do X’ = ‘faoi X atá sé’

‘Fáil i dteagmháil le’ = ‘dul i dteagmháil le’

‘An mbíonn sibh ag cur cóir leighis ar na héisc?’ = ‘An leasaíonn sibh an t-iasc?’

‘Le páistí timpeall an tí is é is fearr liom (péint *Dulux*)’ = ‘Agus páistí sa teach, is í is fearr’

‘Ag tógáil céimeanna’ = ‘ag tabhairt céimeanna’

‘Ag tógáil cinneadh’ = ‘ag déanamh cinneadh’

‘daoine cosúil le Seán’ = ‘leithéid Sheáin’

‘cosúil leis na Rómhánaigh, bhí ...’ = ‘dála (fearacht) na Rómhánach, bhí...’

- * An rangabháil chaite in ionad an tsaorbhriathair, mar thoradh ar thionchar an Bhéarla, e.g.

‘sin é an chaoi a mbíonn siad [torthaí spóirt] tugtha amach ar an raidió’
nuair is ceart ‘sin é an chaoi a dtugtar amach ar an raidió iad’.

‘Bhí sé ráite ag an gcruinniú ...’ *nuair is ceart* ‘Dúradh ag an gcruinniú ...’.

- * ‘Clann’ ar *family*; ‘offspring’ is ciall le ‘clann’, i.e. gach duine sa teaghlach *seachas* na tuismitheoirí

‘offspring’ = Clann, muirear, muirín, cúram

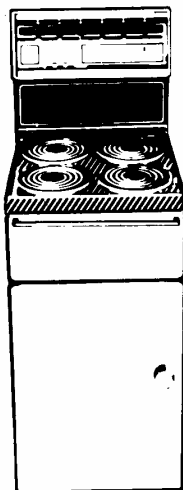
‘family’ = Teaghlach, líon tí, muintir (tuismitheoirí agus a gclann le chéile)

‘family matters’ = cúrsaí teaghlaigh; ‘family planning’ = ‘pleanáil clainne’

Cócaireacht Ghlan Leictreach

Ní dhéanfaidh rud ar bith eile.

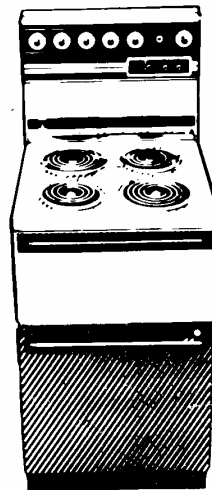
... agus is í glaineacht ach **ceann amháin** des na buntáistí a bhaineann le cócaireacht leictreach. Reitíonn na soirn leictreacha an lae inniu na béilí go gasta agus go blasta... agus coiglíonn siad breosla. Tá siad lán de tréithe oiriúnacha agus tá siad le fáil i ngach cruth agus i ngach méid ó na soirn le cláir boird go na soirn daorluachacha le iartí criadóireachta agus le aonaid caocha traidisiúnta nó le dathanna galántacha.

Belling
Compact 4

Creda
Cavalier

Tricity
Trident

ESB

Bord Soláthair an Leictreachais

COOKELECTRIC

- agus ciallaíonn sé sin glan.

Cócaireacht Ghlan Leictreach

Ní dhéanfaidh rud ar bith eile cúis.

... agus níl sa ghlaineacht ach ceann amháin de na buntáistí a bhaineann leis an gcócaireacht leictreach. Is féidir béilí blasta a réiteach go gasta ar shoirn leictreacha an lae inniu... agus níl siad trom ar bhreosla. Tá na soirn leictreacha lánoiriúnach do cheird na cócaireachta. Tá cineálacha éagsúla díobh, ó thaobh crutha agus méide de, ar fáil – ó na soirn a bhfuil clár boird orthu go dtí na soirn ghalánta a bhfuil iarta criaga orthu.

Tá siad ar fáil agus dath traidisiúnta orthu nó dath spéiriúil.

COOKELECTRIC

– glaineacht a chiallaíonn sé sin

Sliocht as *Business – a Changing World*

BENEFITS OF CO-OPERATION

- Less time is wasted in trying to resolve problems which means that work gets done more quickly and efficiently.
- Businesses co-operation with suppliers obtain better service and prices.
- Employers and employees working together harmoniously enjoy good industrial relations.
- Retailers noted for their co-operation with consumers benefit from goodwill.

RESULTS OF COMPETITION

Competition produces both good and bad results:

- Competition among producers and retailers provides better goods and services at more competitive prices.
- Competition between employees in a firm or between managers produces a greater effort on their part to impress their superiors.
- Competition between people at work can at times lead to rivalry and unpleasantness, and if left unchecked, hostility and conflict.
- Competition can result in the closure of inefficient firms.

Aistriúchán 1

BUNTAISTÍ AN CHOMHOIBRITHE

- Ní chuirtear a oiread céanna ama amú ag iarraidh fadhbanna a réiteach; fágann sin gur gasta agus gurb éifeachtaí a chuirtear an obair i gcrích.
- Is fearr an freastal agus na praghsanna a fhaigheann gnólachtaí a chomhoibríonn lena gcuid soláthraithe.
- Is fearrde caidreamh tionsclaíoch gnólachta na fostóirí agus na fostaithe a bheith ag obair i gcomhar le chéile.
- Miondíoltóirí a mbíonn cáil an chomhoibrithe le tomhaltóirí orthu, baineann siad tairbhe as a gcáilmheas.

TORTHAÍ NA HIOMAÍOCHTA

Bíonn idir dhea-thorthaí agus dhrochthorthaí ar an iomaíocht:

- Cuireann an iomaíocht idir tháirgeoirí agus idir mhiondíoltóirí earraí agus seirbhísí níos fearr ar fáil ar phraghsanna níos iomaíche.
- Spreagann iomaíocht idir fhostaithe nó idir bhainisteoirí iarracht níos mó iontu chun dul i bhfeidhm ar an lucht ceannais.
- Tig le hiomaíocht idir bhail foirne éad agus achrann a chothú eatarthu – nithe a spreagfadh naimhdeas agus coimhlint, mura gcuirfí stop leo.
- Is féidir go dteipfeadh ar ghnólachtaí mí-éifeachtacha de dheasca na hiomaíochta.

Aistriúchán 2

AN COMHOIBRIÚ: NA BUNTÁISTÍ A BHAINNEANN LEIS

- Ní chuirtear an méid céanna ama amú ag iarraidh fadhbanna a réiteach. Dá bhrí sin, cuirtear an obair i gcrích ar bhealach níos tapa agus níos éifeachtaí.
- Gnólachtaí a chomhoibríonn lena gcuid **soláthraithe**, is fearr an freastal agus na praghsanna a fhaigheann siad.
- Bíonn an caidreamh tionsclaíoch níos fearr i ngnólacht ina mbíonn na fostóirí agus na fostaithe ag obair go maith le chéile.
- **Miondíoltóirí** a mbíonn an cháil orthu go ndéanann siad comhoibriú leis an **tomhaltóir** (an duine atá ag úsáid an táirge), bíonn buntáiste acu mar thoradh ar an **gcáilmheas** (dea-mhéin) a bhíonn ag a gcuid custaiméirí orthu.

soláthraí: an duine /cuideachta a chuireann na hearraí ar fáil
miondíoltóir: an duine /siopa a dhíolann na hearraí leis an bpobal
tomhaltóir: an duine atá ag úsáid an táirge
cáilmheas: meas a bhíonn ar dhuine de bharr cáil a bheith air/uirthi go bhfuil sé/sí go maith ag obair

NA TORTHAÍ A BHÍONN AR AN IOMAÍOCHT

Bíonn dea-thorthaí agus drochthorthaí ar an **iomaíocht**:

- Bíonn iomaíocht idir **tháirgeoirí**, agus idir mhiondíoltóirí; toradh a bhíonn ar an iomaíocht sin ná go mbíonn earraí agus seirbhísí níos fearr ar fáil ar phraghsanna níos ísle.
- Bíonn iomaíocht i ngnólachtaí idir fhostaithe, nó idir bhainisteoirí. Toradh a bhíonn ar an iomaíocht sin ná go ndéanann na daoine sin iarracht níos mó chun dul i bhfeidhm ar an lucht ceannais.
- Má bhíonn iomaíocht idir dhaoine san ionad oibre, is é an toradh a bhíonn air sin uaireanta ná éad agus achrann. Mura gcuirtear stop leo sin d'fhéadfadh naimhdeas agus **coimhlint** a bheith ann.
- D'fhéadfadh go dteipfeadh ar ghnólachtaí mí-éifeachtacha mar gheall ar an iomaíocht.

iomaíocht: daoine ag iarraidh a bheith níos fearr ag rud ná a chéile
táirgeoir: an duine a chuireann táirge ar fáil
coimhlint: argóint agus troid idir dhaoine

Aistrigh Iad Seo

The woman gave birth to a child.

The factory was opened by the Minister for Finance.

The train brought me to Cork instead of Tralee.

The man with the fair hair had three pints before he left the pub.

The woman whose daughter was married left the reception early.

The car containing the suspect device was left at Manchester Airport.

The committee took a wise decision.

I've jumped, now you follow!

The grey matter inside the skull is called the brain.

Action speaks louder than words.

Aistrigh Iad Seo: Aistriúcháin Shamplacha

The woman gave birth to a child.

Rugadh leanbh don bhean.

The factory was opened by the Minister for Finance.

An tAire Airgeadais a d'oscail an mbonarcha.

The train brought me to Cork instead of Tralee.

Go Corcaigh a thug an traein mé, agus ní go Trá Lí.

The man with the fair hair had three pints before he left the pub.

An fear a raibh an ghruaig fhionn air/fear na gruaige finne, d'ól sé trí phionta sular fhág sé an pub.

The woman whose daughter was married left the reception early.

An bhean ar pósadh a hiníon, d'fhág sí an bhainis go luath.

The car containing the suspect device was left at Manchester Airport.

In aerfort Mhanchain a fágadh an carr/gluaisteán ina raibh an gaireas a bhí faoi ambras.

The committee took a wise decision.

Rinne an coiste cinneadh críonna.

I've jumped, now you follow!

Tá mise tar éis bogadh – déan thusa amblaidh!

The grey matter inside the skull is called the brain.

An t-ábhar liath atá taobh istigh/laistigh den bhlaosc, an inchinn a thugtar air sin.

Action speaks louder than words.

Gníomb a d'hearbhaíonn agus ní caint/an duine is mó caint is lú gníomb.